

Ane 28: Gabriel Nielsen, min tipoldefar

Ane 29: Johanne Cathrine Nielsen.

Mormors farfar og farmor i Slippehuset.

Gabriel Nielsen er født d. 15. februar 1833 i Slippehuset i Næsbyhoved-Broby sogn på Fyn. Forældrene var: Husmand, træskomand og daglejer Niels Gabrielsen 36 år og hustru Ane Marie Henriksdatter 33 år.

Barndommen.

Gabriel er 7. barn i en flok på 10, alle drenge!

Han vokser op i det såkaldte Slippehus på Næsby Mark. En slip er en smal strimmel jord mellem vejen og sogneskillet.

Det var et lille, fattigt hus med lidt jord og mose til. At det var fattigt fremgår af skødet fra 1844, da faderen køber huset af sin svigermoder. I følge dette er jorden på 1 skæppe, 2 fjerding kar og 1 1/2 album. Ikke meget. Faderen måtte da også tjene ekstra dels som daglejer, dels som træskomand, et håndværk, som i øvrigt gik i arv til Gabriel og igen til en af sønnerne, Henrik.

Gabriel har ikke været ensom derhjemme. I 1840 boede der i huset, foruden forældrene og 6 af deres børn, mormoderen og en kone med 4 børn. Hendes mand var i "Slaveriet"! I alt 14 personer.

Skole.

Gabriel gik i sognets eneste skole, Rytterskolen i Næsbyhoved-Broby, grundlagt 1722-24.

Undervisningen har ikke været alt for god. Degnen i Broby fra 1780 til 1843 hed Jørgen Grønborg.

Hans embede var så omfattende, at han holdt det for under sin værdighed at undervise og overlod det til en skoleholder.

Ikke så få skoleholdere var ansat i de år, han beklædte embedet, og periodevis stod det slet til med undervisningen. Gang på gang blev der klaget over forholdene i skolen, og biskoppen måtte, når han visiterede, konstatere, at børnene i henseende til kundskaber var langt tilbage.

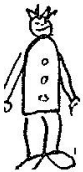
Efterfølgeren i degneembedet Thomas Lange, var ikke i stand til at bedre på forholdene. Han fik mange år senere tilhold om at holde hjælpelærer, og det hjalp; men det var for sent til, at Gabriel fik glæde af det.

Rytterskolen i Broby hvor børn fra Næsby gik i skole gennem 200 år.

Skoleforhold i Næsbyhovedbroby sogn gennem 200 år

At man i 1720'erne fik et organiseret skolevæsen i Næsbyhovedbroby sogn skyldtes alene den omstændighed, at området lå i det fynske rytterdistrikt. Indtil begyndelsen af 1700-tallet lå det fynske ryttergods spredt over hele øen, men ved mageskifter samledes det omkring Odense, og det var i sognene her, Frederik IV i 1722-24 lod opføre ialt 20 rytterskoler. Eftersom størsteparten af Næsbyhovedbroby sogns gårde, deriblandt de 6 gårde i Næsby, var ryttergods, blev der også her opført en rytterskole, og den fik sin naturlige placering i Broby. Kongen var interesseret i at fremme skolevæsenet, og det var baggrunden for, at han i samtlige rytterdistrikter, som han var den egentlige ejer af, lod opføre ialt 240 skoler.

Ungdommen.

Gabriel flytter hjemme fra inden 1850.

I 1859 tjener han på en gård i Fraugde. Derudover ved jeg ikke noget om ham, før han bliver gift.

Vielsen.

Den 11. december 1859, knap 27 år gammel, gifter han sig med Johanne Cathrine Nielsen, 25 1/2 år gl., fra Ubberud.

De bliver viet i Næsbyhoved-Broby kirke, og forlovere er hans fader Niels Gabrielsen og hans broder Rasmus Nielsen.

Allerede inden brylluppet havde de fået deres første barn d. 1. maj 1859. Det var en dreng, og han blev ligesom sin fader kaldt Gabriel. Johanne Cathrine var på det tidspunkt flyttet ind i Slippehuset, som skulle vise sig at blive hendes hjem resten af livet.

Inden brylluppet havde Johanne C. tjent i Kirkendrup tæt ved Slippehuset.

Børnene.

De fik 9 børn.

Gabriel i 1859. Han bliver en "stor" vognmand i Bogense. Han blev gift med Ane Kathrine Lydersen. De fik ingen børn, men fik en plejesøn Ole Frederik Carl Jørgensen, f. ca. 1884.

Abelone Marie i 1861, hun dør 23 år gammel, ugift

Henrik i 1864. Henrik bliver husmand i Daugstrup og træskomand som sin fader.

Han blev gift med Ane Kirstine Lumby. De fik ingen børn selv, men fik Sine i pleje, da Sines mor Karen Marie Lumby, der er søster til Ane Kirstine, dør. Sine og min mormor var kusiner og havde et meget nært forhold til hinanden hele livet igennem.

Martin i 1866. Martin og Jens Chr. bliver murere og tager på valsen sammen til Tyskland.

Martin bliver senere muremester med en lang række byggerier efter sig i Næsby og omegn. Han bliver gift med Karen Kirstine Hansen, og de får 5 børn.

Et dødfødt barn i 1868

Jens Christian i 1869. Jens Chr. er min oldefar. Hans blev gift med Maren Kirstine Lumby.

De får 2 døtre, Petra og min mormor Johanne.

Maren dør tidligt; Johanne er kun 7 år, da hun mister sin moder.

Læg mærke til det pudsige ved Henrik og Jens Chr. at de ud over at være brødre også er svogre, idet de gifter sig med to døtre af Hans Jørgen Lumbye fra Lumby.

Nielsine Elise i 1872. Hun dør kun 8½ år gammel.

Maren Kirstine i 1874. Maren Kirstine, der var sypige, fik datteren Gabriella. Maren Kirstine bliver senere gift med Vilhelm Villadsen, der arbejdede ved Fragtcentralen i Odense.

Anna i 1877. Hun dør kun 3 uger gammel.

Soldat.

Under krigen i 1864 var Gabriel inde som soldat fra 12. marts til 3. september.

Han var dragon ved 6. regiment, 1. eskadron, kan man læse af hans ansøgning om erindringsmedaljen.

Min undersøgelse viser, at regimentet, inden han bliver indkaldt, er på tilbagetog mod nord i februar og marts. Den 17. marts sejler regimentet over til Mors, for at være i sikkerhed og komme til kræfter.

Det var en hård vinter, og heste og mandskab var nedslidte.

Det er ikke sandsynligt, at Gabriel på det tidspunkt har nået at slutte sig til regimentet, kun 5 dage efter sin indkaldelse.

I maj kommer der forstærkninger til tropperne nord for Limfjorden. Om Gabriel er med der, vides ikke, men den 12. maj træder en måneds våbenhvile i kraft.

Natten mellem 9. og 10. juni indskibes tropperne i Frederikshavn og sejles til Nyborg, hvor de skal indgå i bevogtningen af Fyn. Man forventede et angreb på Fyn, men det kom aldrig.

6. dragonregiment deltog i bevogtningen af sydkysten af Fyn.

Alt tyder derfor på, at Gabriel aldrig deltog i kampe i 1864 og heldigvis for det.

Han benævnes i hvert fald veteran fra 1864.

Efter krigen fik han Erindringsmedaljen for deltagelse i kampen for fædrelandet.

Det var en medalje alle, der havde været med, fik efter ansøgning.

Ansøgningskema om erindringsmedalje.

Spørgsmaal.	Svar.
Hvad er Deres fulde Navn?	Gerhard Nielsen
Hvilken Dag og hvilket Aar er De født?	16 Februar 1833
I hvilket Aar har De deltaget i Krigen?	1864
Ved hvilken Afdeling (Institution) tjente De dengang?	1ste Jæger Dragoner 6 Regiment
Ved hvilket Compagni, Escadron eller Batteri stod De?	1ste Eskadron
Hvilket Numer havde De?	Nr. 116
Fra og til hvilken Dag var De tjenestegjørende?	12de Marts - 2de September
Tjente De som Menig eller som Befalingsmand?	Menig
Blev De saaret i Krigen? Naar?	Nei
Har de ligget paa Lazareth? Paa hvilket?	ingen
Blev De fangen i Krigen? Naar og hvor?	Nei
Har De Pension eller Invalidforsørgelse? Hvilket Numer har Deres Pensionebrev?	Nei
Er De Medlem af „De danske Vaabenbroders Selskab“? I hvilken af dette's Afdelinger og i hvilket Numer staar De?	Nei
Hvilken er Deres nuværende Stilling?	Hjælpearbejder og Arbeidsmand
Hvor har De nu Bopæl? (Hvis De ikke boer i en Kjøbstad, bedes Amt, Herred, Sogn og By opgivet).	Ovesøe i Amt og Herred i Vesthjortrup Sogn, Vesth.
Hvilken er Deres nuværende Adresse?	Gerhard Nielsen (Skippeskue), Vesthjortrup for Ovesøe

5. 11. 1909

Berettiget
Noergering

Medaljen så således ud, men er desværre gået tabt. Ca. 58000 personer fik den.

Og der fulgte et diplom med.

Desuden fik han i 1914 en livslang hædersgave på 100 kr. årligt. Den fik han dog kun glæde af i 3 år.

HÆDERSGAVEBREV.

Bogstav **VV** Nr. 8358

FINANSMINISTERIET

meddeler herved,

at der i Henhold til Lov af 27. Oktober 1913
er tillagt

*Husmand Gabriel Nielsen
(Stoppet)*

som LIVSVARIG AARLIG HÆDERSGAVE for Deltagelse i
Kampen for Fædrelandet i Aaret 1864:

ET HUNDREDE KRONER

der forfalder til Udbetaling første Gang for 1914 tidligst den 15. Februar
og derefter hvert Aars 15. Januar forud for et Aar.

Beløbet vil blive udbetalt ved *Odense Amtstue.*

Modtageren maa som Bevis for sin Berettigelse til at hæve Beløbet
forevise dette Hædersgavebrev, som er betegnet med det Bogstav, og
det Nummer, hvorunder han er optaget i Finansministeriets Bøger. Kas-
sereren vil derefter udlevere en Kvittering. Naar denne tilbageleveres
behørigt underskrevet og forsynet med en af en troværdig Mand ud-
færdiget Erklæring om, at den ovenfor nævnte er i Live den 15. Februar
1914 og senere den 15. Januar i det Aar, for hvilket Hædersgaven hæ-
ves, vil Beløbet blive udbetalt.

Hvis Beløbet formedelst Forandring af Opholdssted eller af andre
Grunde ønskes anvist ved en anden kongelig Kasse (Amtstue, Toldkasse
eller Posthus) end den anførte, vil saadant kunne ske, naar skriftlig
Begæring med Oplysning om det Bogstav og Nr., som staar paa dette
Brev, fremsættes for Finansministeriet.

Kjøbenhavn, den *4 Februar* 1914

Ernst Brandes

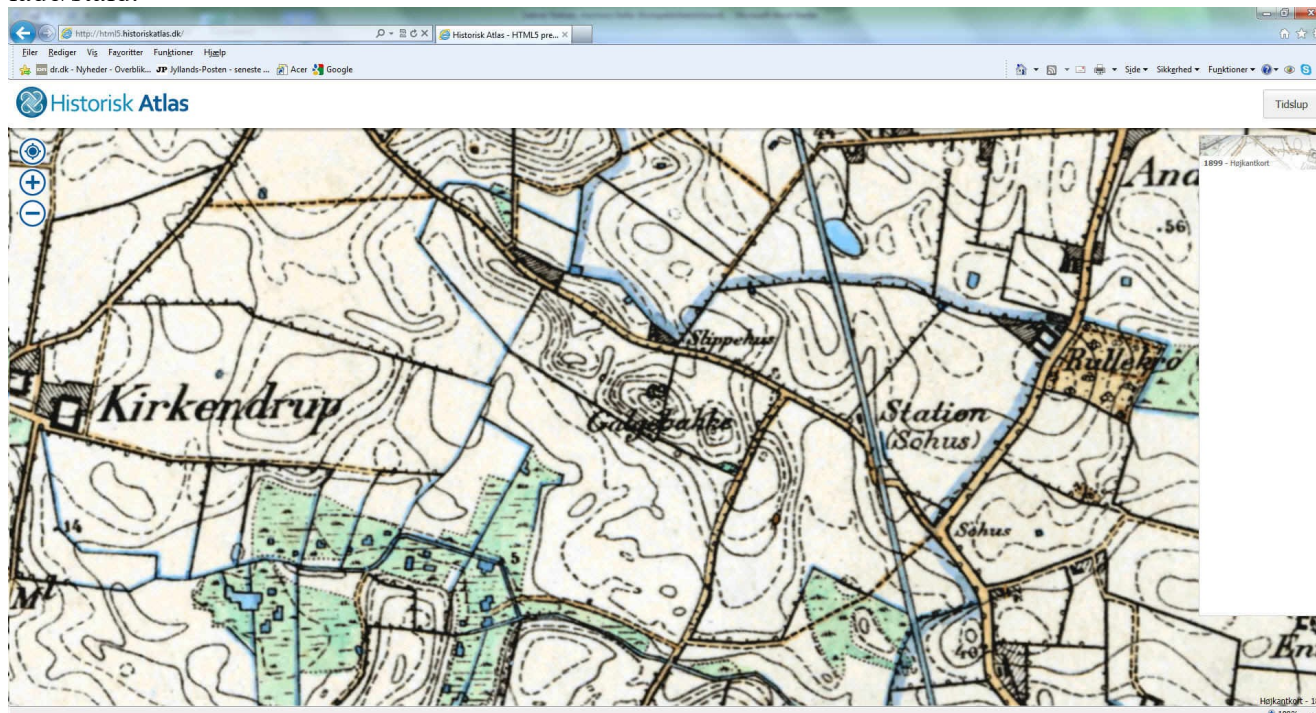
W. W. W. W.

Huset, de boede i – Slippehuset.

Efter krigen i 1864 overtog Gabriel Slippehuset efter sin fader. Skødet viser, at han købte huset d. 11. december 1864 for 339 Rbdlr (rigsbankdaler). Samtidig forpligtede han sig til at tage sine forældre og sin ene bror, væver Rasmus Nielsen og kone i aftægt.

Huset bestod af 3 længer. Den midterste, stuehuset, havde indgang, køkken og to stuer. I den ene stue boede omkring århundredeskiftet datteren, som var syerske. Hun gik også ud med sin symaskine til folk. I den anden stue, der havde 2 alkover, boede Gabriel og hans kone.

I den anden længe var der værksted; der er sikkert blevet lavet træsko, og i den tredje længe var der lade/stald.

Midt i billedet ses navnet "Slippehus". Kortet er fra 1899.

Aftægtskontrakter.

Aftægtskontrakterne udfærdiges samme dag, som huset bliver købt, og viser for forældrenes vedkommende, at de foruden et værelse og et stykke af haven også skulle have f. eks. 2 tdr. rugmel, 3 halve ottinger smør, 1 td. kartofler, 3 lispund flæsk, 2 pund humle og 4 læs tørv.

Og så skulle de selvfølgelig have en anstændig begravelse, når tid var.

Broderen Rasmus og hans kone skulle have et værelse og en plet i haven. Ellers måtte de klare sig selv.

Hvordan var Gabriel og Johanne Cathrine?

Min mormor har fortalt mig følgende om sine bedsteforældre Gabriel og Johanne Cathrine:

Hendes bedstefar var en meget rar mand; lille, krumbøjet og af ret få ord. Han tog hver dag en snaps før frokosten.

Hun husker også, at han tærskede med plejl, hvilket nok ikke var almindeligt efter århundredeskiftet.

Hendes bedstemor derimod var rank og slank, mere udadvendt og snakkesalig.

Hun kærned selv smør og lavede rygeost. Hun led for øvrigt af galdesten. Når hun fik et anfald af smerter skulle hun have ålesuppe.

Den gamle Husmands Landvinding,

En lille Minderune.

Ved Siden af Vejen, som fører fra Søhus St og til Allesø, der laa for mange Aar siden et lille, straatækket Hus, Væggene var lerklinet og mod Nord og Vest var de omgivet af »Flaaentorn«. Huset havde et Tilliggende paa et Par Tønder Land Agerjord, som var stærkt bakket, og nogle vandfyldte Tørvegrave. Her boede *Gabriel Nielsen* og hans Hustru. Om Dagen arbejdede Manden paa en Gaard og om Aftenen ved Maanens Lys og undertiden med en Lygte til Hjælp passede han sin Jordlod. Og han udvidede Arealet ved at fylde Tørvegravene. Ved dette Arbejde var hans Hjælpemidler en Spade og en Trillebør.

I dette Hjem voksede en Børneflokk op, som har arvet Forældrenes gode Egenskaber: Flid, Nøjsomhed og Spar-sommelighed.

Gabriel Nielsen og hans Hustru er forlængst stedet til Hvile paa den lille Landsbykirkegaard, det gamle Hus er sunket i Grus, et smukt nyt Hus er rejst i Stedet for. Og paa det Sted, hvor de sandfyldte Tørvegrave laa, der staar nu i disse Højsommerdage Høstak ved Høstak, Frugten af den gamle Husmands Arbejde. Han var en af dem om hvem Skjoldborgs Ord med Rette passer: »Du lærer mig, hvordan at man bygger Hjem, du gamle og bøjede Sli-der.«

Lars Hansen.

Det skulle min mormor komme og lave til hende. Så måtte hun først gå til Odense for at købe suppeben og ål, og derefter gå til Slippehuset og lave suppen. Det gentog sig ret ofte. Min mormor kan desuden fortælle, at hendes bedsteforældre "altid" havde 2 køer og 1 gris.

Gabriel var daglejer og arbejdede i hvert fald de seneste år på Ålækkegården mellem Odense og Næsby. Han gik til og fra arbejde, en afstand på 5-6 km hver vej.

Ved siden af passede han sin egen jord. Når der skulle pløjes kom gårdmanden Jens Peder fra Kirkendrup med sine heste og ordnede det for ham. Nogle af de grønsager, der blev dyrket, kørte sønnen Martin på torvet i Odense og solgte for ham.

Når der skulle graves tørv (det var vist nok kun til eget forbrug) kom sønnerne Martin og Jens Chr. (min oldefar) og hjalp til. I det hele taget kom børnene meget hjem til deres forældre. Slippehuset var samlingsstedet. Min mormor fortæller, at hendes far meget ofte tog ud til sine forældre, for at se hvordan de havde det. Han bekymrede sig meget om dem.

Et avisudklip, som jeg har fået af en fjern slægtning, fortæller kort, men meget sigende noget om Gabriel. Det er ikke dateret, men det er fra før 1948, da alle navneord er skrevet med stort.

Tiden, de levede i.

Gabriel levede fra 1833 til 1917.

I den periode skete der mange ting, som ikke alene må have påvirket samtiden, men også i høj grad har haft betydning for eftertiden.

På det kunstneriske område er det personer som Thorvaldsen og H. C. Andersen, der kan gøre sig på internationalt plan, og St. St. Blicher på det nationale.

Højskolebevægelsen kommer godt i gang f. eks. Rødding Folkehøjskole i 1844. Bevægelsen får stor betydning for især landboudommen.

1847 kommer den første jernbane i Danmark. Den går mellem København og Roskilde, men der kommer snart flere i resten af landet. H. C.

Andersen prøvede den nye jernbane og udbrød i begejstring: Nu ved jeg, hvad det er at flyve. Nu kender jeg trækfuglenes flugt, eller skyens, når den jager hen over marken.

Det med at flyve måtte dog vente endnu næsten 60 år. I 1906 letter Ellehammer som den første i verden fra jorden. 10 år senere var flyvemaskiner så veludviklede, at de deltog i 1. verdenskrig. De nævnte begivenheder har nok ikke direkte påvirket livet i Slippehuset særligt meget; men i 1864 kom krigen i Slesvig- Holsten, og Danmark fik grænsen flyttet op til Kongeåen. Den krig havde i hvert fald indflydelse på Gabriels liv, idet han som før omtalt deltog i den.

Alderdommen.

De blev begge gamle. De holdt guldbryllup d. 11. december 1909.

Billedet er fra guldbrylluppet. Guldbrudeparret sidder i midten. Det er Gabriel til højre for Cathrine. Øvrige personer. Forreste række fra venstre, 3 sønner af Martin, Petra eller Johanne (datter af Jens Chr.), ukendt, Johanne Cathrine, Gabriel, ukendt, Vilhelm Villadsen?, Gabriella? Maren Kirstine, ukendt.

Bagerste række fra venstre: Hans Frederik Nielsen, ukendt, Henrik, Ane Kirstine Lumby, Martin, Jens Chr., Ukendt, Ukendt, Ukendt, Karen Kirstine (martins kone), resten ukendte.

Johanne Cathrine dør i juni 1916, 82 år gammel.

Gabriel flytter først til sin datter, der på det tidspunkt bor på Lumbyvej, og senere til sønnen Martin i Næsby.

Han dør 1917, 84 år gammel.

Slippehuset står da tomt og forfalder. Det måtte efter sigende ikke rives ned, men til sidst faldt det om af sig selv, og Martin kunne da få lov til at bygge et nyt på stedet.

Redigering afsluttet 2019-01-26